

НЕ БЪРКАЙТЕ ИНВАЗИВНИТЕ ЧУЖДИ ВИДОВЕ

ОТ РОД ДЕВИСИЛ (*HERACLEUM*) С МЕСТНИТЕ БЪЛГАРСКИ РАЗСТЕНИЯ!

В Списъка на инвазивните чужди видове, които засягат Европейския съюз съгласно Регламент 1143/2014 са включени три вида от род Девисил (*Heracleum*). Те са включени и в списъка на инвазивните видове на Европейската и средиземноморска организация по растителна защита (EPPO). Това са:

- *Heracleum mantegazzianum* Sommier et Levier познат като Гигантски девисил, Гигантски хераклеум, Мантегазианов девисил
- *Heracleum persicum* Fischer или Персийски девисил
- *Heracleum sosnowskyi* Mandenova познат като Сосновски девисил или Пащърнак на Сосновски

И трите вида са едри (от 1 до 3 м на височина), двугодишни или многогодишни растения. Гигантският девисил може да достигне до 4 м, с диаметър на стъблото в основата до 10 см. Имат съцветия във вид на сенници, характерни за ботаническото семейство Сenniкоцветни, към което принадлежат. Размножават се с многобройни семена, а Персийския девисил и вегетативно. Семената им се разпространяват по водните течения и от вятъра много ефективно, в големи количества и на значителни разстояния. Разпространяват се и залепнали по автомобили, селскостопанска техника и животни, дрехи, обувки и при пренасяне на почва със семена.

Гигантския и Сосновския девисил са естествено разпространени в Кавказ, Закавказието и Източна Турция. Персийският девисил произхожда от Иран, Югоизточна Турция и Ирак. В Европа тези видове са пренесени като ефектни декоративни растения и фуражни растения за храна на селскостопанските животни заради голямата биомаса, която произвеждат. Известни са и като медоносни и лечебни растения. Използването им за фураж постепенно е преустановено, защото млякото и месото на хранените с тях животни имат трайна миризма на анасон. Пренесени на Континента те много успешно се адаптират и бързо се разпространяват в редица европейски държави.

И трите вида девисил са силно инвазивни, много мощни, отнемат и водата и хранителните вещества на местните растения, потискат ги и ги изместват. Така променят и местообитанията. Образуват изцяло свои съобщества като отнемат до 80% от светлината. Затова около тях оцеляват само сенколюбиви растения.

Инвазивните девисили създават и сериозен риск за здравето на хората. Излъчват воднист сок от токсични фотоалергични съединения, които се активират от слънчевата светлина. Попаднал върху кожата предизвиква образуване на мехури и изгаряния, както и потъмняване на участъци. Този сок е опасен и за очите. При премахването им трябва да се използват подходящи маски, защитно облекло покриващо тялото напълно, както и предпазни очила. Ако случайно сокът им попадне върху кожата, трябва незабавно мястото да се покрие и колкото е възможно по-бързо добре да се измие със студена вода. При усложнения - потърсете лекарска помощ!

Трите инвазивни чужди вида девисил растат в нарушени и полуестествени местообитания. Завземат места силно повлияни от дейността на човека – край пътища, железопътни линии, тревни площи, пасища и изоставени земеделски ниви, сметища, влажни и крайречни местообитания, в планини и по планински склонове. Подобни местообитания в България са широко разпространени и са уязвими от потенциална инвазия на Сосновския, Персийския и Гигантския девисили.

В България трите ИЧВ девисил са навлезли главно чрез транспортните мрежи, макар че пренасянето им е ограничено от карантинни разпоредби в много държави. Съществува риск да се внесат като декоративни растения чрез Интернет търговия. Към 2021 г. в България са

установени Сосновския и Гигантския девисил. Двата вида трудно се различават дори от неспециалисти. Сосновския девисил е установен в района на с. Борино, Западни Родопи и по течението на р. Въча към гр. Девин. Гигантския девисил е установен около Борино и в междублоково пространство в ж.к. Люлин в София.

Мерките за контрол на видовете от род Хераклеум са: ръчно или механизирано механично премахване; пръскане с хербициди; ограничаване на разпространението чрез окосяване на растенията или премахване на съцветията преди да образуват семена.

В България естествено разпространени са 4 местни вида от род Девисил. Всички те са значително по-малки и по-фини от инвазивните чужди растения. И двата чужди вида девисил, които се срещат у нас лесно се различават от местните български видове. Чуждите имат значително по-високи и мощни стъбла и по-големи приземни листа (повече от 60 см дълги). Съцветията са около 30–60 cm в диаметър при чуждите видове и до 20–30 cm при българските.

Макар че е по-скромен по размери един от българските видове би могъл да бъде объркан с по-малки екземпляри от инвазивните видове. Това е Мъхнатия девисил (*Heracleum verticilatum*), който се среща между 1000 и 2500 m н.в. в Стара планина, Рила, Пирин, Родопите, Беласица, Витоша, западни гранични планини, Славянка. Мъхнатият девисил се среща само на Балканския полуостров (балкански ендемит). Преди да се предприемат мерки за премахване трябва да се потвърди, че става въпрос за някои от инвазивните чужди видове, за да не се унищожават находища на Мъхнатия девисил.

Heracleum sosnowskyi

Heracleum mantegazzianum